

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
SEKRETARZ KOMITETU DO SPRAW EUROPEJSKICH

Marek Tabor

DKSE/KSE/9012- 350 /2011/BP

L.dz. 3245

Warszawa, 10 sierpnia 2011 r.

Panie i Panowie
Członkowie Komitetu do Spraw Europejskich
oraz osoby stale uczestniczące w posiedzeniach
WG ROZDZIELNIKA

Szanowni Państwo,

W nawiązaniu do pisma z dnia 8 sierpnia 2011 r. (sygn. DKSE/KSE/9012-350/2011/BP; L.dz. 3209) uprzejmie informuję, że „Projekt stanowiska RP w odniesieniu do dokumentu UE *Decyzja Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki (COM(2011) 379)*” został przyjęty przez Członków Komitetu do Spraw Europejskich w trybie obiegowym w dniu 10 sierpnia 2011 r. w kształcie przekazanym przy ww. piśmie.

Z poważaniem,

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
SEKRETARZ KOMITETU DO SPRAW EUROPEJSKICH

Marek Tabor

DKSE/KSE/9012- 350 /2011/BP

L.dz. 3209

Warszawa, 8 sierpnia 2011 r.

Panie i Panowie
Członkowie Komitetu do Spraw Europejskich
oraz osoby stale uczestniczące w posiedzeniach
WG ROZDZIELNIKA

Szanowni Państwo,

W załączeniu przekazuję „Projekt stanowiska RP w odniesieniu do dokumentu UE *Decyzja Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki (COM(2011) 379)*” z uprzejmą prośbą o zgłaszanie ewentualnych uwag do tego dokumentu najpóźniej **do godz. 16.00 w dniu 10 sierpnia 2011 r.**

W razie braku uwag dokument zostanie przyjęty w trybie obiegowym.

Z poważaniem,

STANOWISKO RZĄDU

I. METRYKA DOKUMENTU

Tytuł
Wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii Europejskiej, umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrabionymi między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki

Data przekazania dokumentu przez Sekretariat Generalny Rady UE	Data przyjęcia stanowiska przez Komitet do Spraw Europejskich
28 czerwca 2011 r.	10 sierpnia 2011 r.

Sygnatury			
Komisja Europejska	COM(2011) 379	Rada UE	12190/11

Instytucja wiodąca
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Instytucje współpracujące
Ministerstwo Gospodarki

II. CEL DOKUMENTU

Umowa handlowa dotycząca zwalczania obrotu towarami podrabianymi (ACTA) ma na celu ujednoczenie i poprawę międzynarodowych standardów w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej. Przyczyni się ona do zwiększenia skuteczności w walce z naruszeniami tych praw, przede wszystkim dokonywanymi poza granicami UE, gdyż unijne standardy już obecnie są wyższe, niż te określone w ACTA.

III. DOKUMENTY POWIĄZANE

- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej – Wspieranie kreatywności i innowacji celem zapewnienia wzrostu gospodarczego, atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości produktów i usług w Europie (COM(2011) 287 final);

- Wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie zawarcia umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, Australią, Kanadą, Japonią, Republiką Korei, Meksykańskimi Stanami Zjednoczonymi, Królestwem Marokańskim, Nową Zelandią, Republiką Singapuru, Konfederacją Szwajcarską i Stanami Zjednoczonymi Ameryki (COM(2011) 380 final).

IV. STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej popiera podpisanie umowy ACTA przez Unię Europejską.

V. UZASADNIENIE STANOWISKA RZĄDU

A. Wstęp

Negocjacje w sprawie ACTA rozpoczęły się w 2007 r. z inicjatywy USA i Japonii. Brały w nich udział: Australia, Japonia, Kanada, Korea, Meksyk, Maroko, Nowa Zelandia, Singapur, Szwajcaria, UE i USA. Unia była w nich reprezentowana przez Komisję, z uwagi na jej kompetencje odnośnie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (art. 207 ust. 4 TFUE, wcześniej art. 133 ust. 5 TWE). Mandat negocjacyjny został przyjęty przez Radę 7 kwietnia 2008 r. Natomiast w zakresie przepisów karnych, pozostających w kompetencjach państw członkowskich, w negocjacjach brała udział rotacyjna prezydencja Rady, uzgadniając każdorazowo stanowisko państw członkowskich na poziomie grupy roboczej lub COREPER.

Negocjacje zostały zakończone w listopadzie 2010 r. a rezultat końcowy spotkał się z pozytywną oceną zarówno europejskich właścicieli praw własności intelektualnej¹ jak i Parlamentu Europejskiego. W rezolucji z 24 listopada 2010 r., Parlament wyraził pogląd, zgodnie z którym, wobec globalnego charakteru naruszeń praw, wielostronna umowa wydaje się być najlepszym sposobem rozwiązania konkretnych problemów na szczeblu międzynarodowym².

W dniu 24 czerwca 2011 r., przyjmując za podstawę prawną art. 207 ust. 4 w zw. z art. 218 ust. 5 i ust. 6 lit. a) pkt (v) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Komisja przyjęła projekty decyzji Rady w sprawie podpisania³ i zawarcia⁴ umowy ACTA.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej od początku prac wyrażał poparcie dla negocjacji, zwracając jednak uwagę na konieczność zachowania zgodności umowy z europejskim *acquis* w obszarze praw własności intelektualnej. W opinii Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, należy utrzymać wypracowaną w prawie europejskim równowagę pomiędzy uprawnieniami właścicieli praw a ochroną prywatności, danych osobowych i zapewnieniem możliwości świadczenia innowacyjnych oraz konkurencyjnych usług, także w środowisku cyfrowym. Cel ten został osiągnięty – tekst ACTA stanowi kompromis uwzględniający różnice w tradycjach i systemach prawnych negocjujących stron i pomimo pewnych różnic w sformułowaniach niektórych przepisów nie wymaga dokonywania zmian w prawie europejskim. Komisja Europejska wielokrotnie składała taką deklarację, a wreszcie znalazła ona potwierdzenie w uzasadnieniu do wspomnianych wyżej projektów decyzji Rady. Także dla Parlamentu

¹ <http://www.inta.org/Press/Pages/ECAadoptsACTA.aspx>.

² Rezolucja P7_TA(2010)0432, pkt C.

³ COM(2011) 379 final.

⁴ COM(2011) 380 final.

Europejskiego utrzymanie dorobku europejskiego *acquis* w tym zakresie ma znaczenie priorytetowe⁵.

Deklaracja Komisji obejmuje także przepisy karne ACTA, do tej pory nie będące przedmiotem harmonizacji w prawie europejskim. Ponieważ ich ujednoczenie nigdy nie było celem udziału UE w negocjacjach w sprawie ACTA, Komisja zdecydowała, że nie będzie wnioskować o wykonanie przez Unię jej ewentualnych kompetencji w obszarze dochodzenia i egzekwowania praw w postępowaniu karnym na podstawie art. 83 ust. 2 TFUE. Tym samym, ACTA pozostanie umową obejmującą kompetencje mieszane, co oznacza, że przewidziane jest jej podpisanie i ratyfikacja zarówno przez Unię jak i poszczególne państwa członkowskie. Natomiast przepisy karne ACTA, w państwach członkowskich w których okaże się to konieczne, będą wdrażane na szczeblu prawa krajowego. W prawie polskim takie zmiany nie będą potrzebne.

Przystąpienie do ACTA leży w interesie Polski, jako państwa aspirującego do grona państw wysoko rozwiniętych, budujących gospodarkę opartą na wiedzy, w których ważną rolę odgrywa kapitał intelektualny, i w których jest on skutecznie chroniony. Dotychczasowe działania Polski w tym obszarze spotykały się z pozytywną reakcją partnerów międzynarodowych. Szczególnym tego przejawem było skreślenie naszego kraju w 2010 r. z listy państw o wysokim poziomie naruszeń praw własności intelektualnej (tzw. „*Watch List*”), publikowanej w corocznym raporcie Biura Przedstawiciela Handlowego USA (tzw. „*Special 301 Report*”)⁶.

Dlatego przystąpienie do ACTA jest istotne także z punktu widzenia utrzymania dobrych relacji z jej inicjatorami, czyli USA i Japonią. W tym kontekście, podczas sprawowania przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, Polska powinna dążyć do jak najsprawniejszego przyjęcia decyzji o podpisaniu ACTA (równocześnie podpisując ją jako państwo członkowskie) a następnie, co będzie się już odbywać podczas kolejnych prezydencji, do jej ratyfikacji na szczeblu unijnym i krajowym (procedura ratyfikacji jest wszczynana dopiero po podpisaniu umowy).

B. Treść umowy

Umowa ACTA stanowi załącznik do projektu decyzji Rady w sprawie jej zawarcia.

W preambule, poza określeniem celu umowy, jakim jest wprowadzenie środków uzupełniających w stosunku do porozumienia TRIPS⁷, służących egzekwowaniu praw własności intelektualnej, w tym w środowisku cyfrowym, oraz wspieranie współpracy międzynarodowej w tym zakresie, zawarte zostały istotne wytyczne do jej stosowania. Po pierwsze, środki i procedury służące egzekwowaniu praw nie powinny stanowić przeszkody w handlu prowadzonym zgodnie z prawem. Po drugie, potwierdzono znaczenie zasad ustanowionych w Deklaracji z Doha w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, przyjętej w dniu 14 listopada 2001 r. podczas czwartej konferencji ministerialnej WTO.

Rozdział pierwszy zawiera przepisy o charakterze ogólnym, określające: stosunek ACTA do innych umów (art. 1 zapewniający zgodność z przepisami porozumienia TRIPS), charakter i zakres zobowiązań wynikających z ACTA (art. 2 umożliwiający wprowadzenie środków dalej idących oraz odsyłający do celów i zasad ogólnych określonych w porozumieniu TRIPS),

⁵ Rezolucja P7_TA(2010)0432, pkt D, 4 i 6.

⁶ <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2010/april/ustr-releases-2010-special-301-report-intellectual-p>.

⁷ Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, stanowiące załącznik do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu z dnia 15 kwietnia 1994 r.

gwarancje w zakresie ochrony prywatności i informacji poufnych (art. 4) oraz katalog definicji (art. 5). W tej części potwierdzono także, że ACTA nie ma wpływu na określenie materialnego zakresu poszczególnych praw własności intelektualnej, pozostawiając to do decyzji w prawie krajowym (art. 3).

Rozdział drugi określa ramy prawne dla dochodzenia i egzekwowania praw własności intelektualnej. W części wstępnej, poza zobowiązaniem do wprowadzenia skutecznych środków przeciwko naruszeniom, wprowadzone zostały wytyczne do ich stosowania, takie jak konieczność unikania tworzenia barier w handlu oraz zabezpieczenia przed ich nadużywaniem (art. 6 ust. 1). Procedury w tym zakresie powinny zapewniać odpowiednią ochronę praw wszystkich podmiotów im podlegających (art. 6. ust. 2) oraz zachowywać proporcje pomiędzy wagą naruszenia, interesami stron trzecich i stosowanymi środkami (art. 6 ust. 3).

Przepisy dotyczące egzekwowania praw na drodze cywilnoprawnej określają katalog i reguły stosowania środków dostępnych w postępowaniu cywilnym. Dotyczy to zarówno środków mających na celu powstrzymanie lub zapobieganie działaniom naruszającym prawo (art. 8), odszkodowań za dokonane naruszenia (art. 9), postępowania z towarami naruszającymi prawo lub materiałami i narzędziami służącymi do ich wytworzenia (art. 10), roszczeń informacyjnych (art. 11) oraz środków o charakterze tymczasowym (art. 12).

Przepisy w zakresie środków stosowanych przy kontroli granicznej dotyczą uprawnień i procedur stosowanych przez właściciela prawa i organy celne w przypadku podejrzenia naruszenia praw własności intelektualnej (art. 13-22).

Przepisy karne wprowadzają katalog czynów niedozwolonych, które państwo-strona ACTA będzie zobowiązana penalizować (art. 23) oraz kar (art. 24) i środków karnych (art. 25), a także zasady dotyczące ścigania przestępstw z urzędu (art. 26).

Przepisy o egzekwowaniu praw w środowisku cyfrowym określają wytyczne, które powinny być stosowane przy zwalczaniu naruszeń dokonywanych w Internecie (art. 27). W szczególności warto zwrócić uwagę, iż procedury w tym zakresie nie powinny tworzyć barier dla zgodnej z prawem działalności, w tym handlu elektronicznego, ani dla konkurencyjności oraz powinny być stosowane z zachowaniem prawa do wolności słowa, sprawiedliwego procesu i prywatności (art. 27 ust. 2-4).

Umowa określa ponadto katalog praktyk w zakresie egzekwowania praw (art. 28-31), a także zasady współpracy pomiędzy organami państwowymi odpowiedzialnymi za zwalczanie naruszeń (art. 33-35) oraz współpracy pomiędzy państwami-stronami ACTA (art. 36-38), co jest tym bardziej istotne, iż prace nad umową nie toczyły się w ramach żadnej organizacji międzynarodowej.

C. Ocena skutków zawieranej umowy

1. Ocena skutków prawnych

Zgodnie z deklaracjami składanymi przez Komisję Europejską, ACTA nie spowoduje konieczności wprowadzania zmian w prawie europejskim. Nie będzie też konieczne dokonywanie zmian w prawie polskim.

Przepisy ACTA dotyczące **postępowania cywilnego** są zgodne z dyrektywą 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej, powoływaną dalej jako „dyrektywa”. Dyrektywa ta została w pełni

wdrożona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 99, poz. 662). Ustawa ta weszła w życie w dniu 20 czerwca 2007 r. i wprowadziła zmiany w następujących aktach prawnych:

- ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o prawie autorskim”;
- ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), powoływanej dalej jako „Kodeks postępowania cywilnego”;
- ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.), powoływanej dalej jako „Prawo własności przemysłowej”;
- ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128 poz. 1402 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o ochronie baz danych”;
- ustawie z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (Dz. U. Nr 137, poz. 1300 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o ochronie odmian roślin”.

Przewidziany w art. 8 ACTA nakaz powstrzymania się od naruszenia odpowiada art. 11 dyrektywy. Analogiczne roszczenie wprowadzono w art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie odmian roślin.

Art. 9 ACTA, dotyczący odszkodowań i kosztów sądowych jest zgodny z art. 13 i 14 dyrektywy oraz przepisami polskimi w tym zakresie (art. 361 § 2 Kodeksu cywilnego, art. 79 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie baz danych, art. 36a ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie odmian roślin oraz art. 98 Kodeksu postępowania cywilnego). Unijne i polskie przepisy w tym zakresie są wręcz dalej idące, gdyż dotyczą wszystkich praw własności intelektualnej. Według ACTA wymogi dotyczące wydania uzyskanych korzyści (art. 9 ust. 2), odszkodowania ryczałtowego (art. 9 ust. 3) oraz zwrotu kosztów sądowych (art. 9 ust. 5) powinny być stosowane obowiązkowo tylko w przypadkach naruszenia prawa autorskiego lub praw pokrewnych oraz podrabiania znaków towarowych, choć oczywiście państwa-strony są uprawnione do rozszerzenia zakresu stosowania tych regulacji (art. 2 ust. 1).

Inne środki zaradcze przewidziane w ACTA, takie jak zniszczenie towarów naruszających prawo oraz zniszczenie lub usunięcie z obrotu materiałów i narzędzi służących do ich wytworzenia (art. 10), są dostępne na podstawie art. 10 dyrektywy oraz wdrażających go przepisów prawa polskiego: art. 79 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy o prawie autorskim, art. 286 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy o ochronie odmian roślin. Tu także zakres stosowania w prawie unijnym i polskim jest szerszy niż w ACTA, gdzie obligatoryjne stosowanie tych środków jest ograniczone do przypadków naruszeń prawa autorskiego oraz podrabiania znaków towarowych.

Również określone w art. 11 ACTA roszczenie informacyjne funkcjonuje zarówno na gruncie prawa europejskiego (art. 8 dyrektywy) jak i polskiego (art. 80 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o prawie autorskim, art. 286¹ ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 2 Prawa własności przemysłowej, art. 11a ust. 1 pkt 2 i 3 oraz art. 36b ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o ochronie odmian roślin).

Natomiast wymogi ACTA dotyczące środków tymczasowych (art. 12) są odzwierciedlone w przepisach dyrektywy dotyczących środków tymczasowych i zabezpieczających (art. 9) oraz w polskich przepisach dotyczących zabezpieczenia roszczeń (art. 730 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego).

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na pojawiające się sugestie co do niezgodności pomiędzy ACTA a przepisami prawa unijnego⁸, z którymi jednak, zdaniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, nie można się zgodzić⁹.

Po pierwsze wskazywano, iż art. 12 dyrektywy umożliwia zasądzenie zapłaty rekompensaty pieniężnej, jeżeli przy naruszeniu dokonany nieumyślnie i bez zaniechania stosowanie innych środków mogłoby spowodować nieproporcjonalne szkody. Natomiast art. 11 ACTA, określający środki mające na celu powstrzymanie lub zapobieganie działaniom naruszającym prawo, takiej alternatywy wprost nie przewiduje. W opinii Rządu Rzeczypospolitej Polskiej nie ma tu jednak sprzeczności pomiędzy dyrektywą i ACTA – wspomniane środki są dostępne na podstawie art. 8 ust. 1 dyrektywy, a decyzja o ich zastosowaniu i tak jest zawsze pozostawiona do oceny sądu. Dyrektywa dokonuje jedynie doprecyzowania, w jakich przypadkach ich zastosowanie nie jest właściwe, co odpowiada ogólnym wytycznym ACTA, dotyczącym ochrony przed nadużywaniem procedur egzekwowania prawa (art. 6 ust. 1) i potrzeby zachowania proporcji pomiędzy wagą naruszenia a mającymi zastosowanie środkami prawnymi (art. 6 ust. 3). Zostało to w podobny sposób doprecyzowane w prawie polskim (art. 79 ust. 3 ustawy o prawie autorskim, art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie baz danych, art. 287 ust. 3 i art. 296 ust. 1a Prawa własności przemysłowej oraz art. 36a ust. 3 ustawy o ochronie odmian roślin).

Z kolei odnośnie przepisów ACTA dotyczących odszkodowań, wyrażana jest obawa, iż mogą one doprowadzić do kumulatywnego zasądzania odszkodowania (art. 9 ust. 1) i zwrotu korzyści uzyskanych przez naruszającego (art. 9 ust. 2). W opinii Rządu Rzeczypospolitej Polskiej nie jest to obawa uzasadniona – zgodnie z ostatnim zdaniem art. 9 ust. 2 ACTA, państwo-strona tej umowy może uznać, że utracone korzyści stanowią kwotę odszkodowania. Tak zostało to przyjęte w dyrektywie (art. 13 ust. 1 pkt a) oraz w prawie polskim – wysokość odszkodowania jest obliczana w oparciu o straty, które poszkodowany poniósł (*damnum emergens*) oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (*lucrum cessans*) (art. 361 § 2 Kodeksu cywilnego). Jednak niezależnie od powyższego warto przypomnieć, iż w polskich ustawach z zakresu praw własności intelektualnej funkcjonuje roszczenie o zwrot uzyskanych korzyści, odrębne od roszczenia odszkodowawczego (art. 79 ust. 1 pkt 4 ustawy o prawie autorskim, art. 287 ust. 1 i art. 296 ust. 1 Prawa własności przemysłowej, art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 36a ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie odmian roślin).

Podnoszone są także wątpliwości, czy art. 10 ACTA, nakazujący wprowadzenie roszczenia o zniszczenie towarów naruszających prawo, odpowiada bardziej elastycznemu przepisowi dyrektywy, który oprócz zniszczenia umożliwia wycofanie i definitywne usunięcie towarów z obrotu handlowego (art. 10 ust. 1 pkt a i b). Tymczasem dyrektywa realizuje zobowiązanie nakładane przez ACTA – roszczenie o zniszczenie jest dostępne, niezależnie od tego, czy towarzyszy mu możliwość wystąpienia z innymi roszczeniami. Elastyczność dyrektywy w tym zakresie wpisuje się w ogólne wytyczne ACTA dotyczące proporcjonalności stosowanych środków (art. 6 ust. 3).

Nie są także zrozumiałe obawy o braki w poszczególnych przepisach ACTA gwarancji co do możliwości zaskarżenia decyzji sądów. Żaden przepis ACTA nie wymusza ograniczenia praw procesowych stron postępowania o naruszenie praw własności intelektualnej, co wprost potwierdza art. 6 ust. 2 tej umowy.

⁸ Opinia europejskich środowisk akademickich ws. ACTA, luty 2011 r., http://www.iri.uni-hannover.de/tl_files/pdf/ACTA_opinion_110211_DH2.pdf.

⁹ Podobną opinię wyraża w tej sprawie Komisja Europejska: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/april/tradoc_147853.pdf.

Przepisy ACTA dotyczące **środków stosowanych przy kontroli granicznej** są zgodne z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1383/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. dotyczącym działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa. Zapewniają także niezbędną elastyczność, istotną z punktu widzenia trwających obecnie prac nad rewizją tego rozporządzenia¹⁰. Zgodnie z art. 13 ACTA, zakres stosowania tego rozdziału powinien być wyznaczany zgodnie z krajowymi systemami ochrony praw własności intelektualnej oraz wymogami ustanowionymi w porozumieniu TRIPS. W tym kontekście, mając na uwadze Deklarację z Doha w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, obawy o utrudnienie dostępu do leków w państwach rozwijających się oraz legalnego obrotu lekami generycznymi nie są uzasadnione.

Jak już wspomniano wyżej, **przepisy karne** dotyczące egzekwowania praw własności intelektualnej nie były do tej pory przedmiotem harmonizacji europejskiej. Jednak regulacje ACTA są zgodne z przepisami prawa polskiego w tym zakresie.

Katalog praw własności intelektualnej, za których naruszenie mogą być nakładane sankcje karne, jest w prawie polskim szerszy niż w ACTA, gdzie obejmuje wyłącznie umyślne podrabianie znaków towarowych lub piractwo praw autorskich i praw pokrewnych dokonywane na skalę handlową (art. 23 ust. 1 ACTA). W tym kontekście, przepis ACTA nakazujący – w zależności od ciężaru danego przestępstwa – wprowadzenie kar obejmujących pozbawienie wolności albo kary pieniężne (art. 24) ma węższy charakter niż przepisy karne w zawarte polskich ustawach z zakresu własności intelektualnej (art. 115-119 ustawy o prawie autorskim, art. 303-308 Prawa własności przemysłowej, art. 12 ustawy o ochronie baz danych oraz art. 37 i 37a ustawy o ochronie odmian roślin). Natomiast regulacja ACTA dotycząca penalizacji nieuprawnionego kopiowania utworów kinematograficznych podczas seansu filmowego w obiekcie wyświetlającym filmy ogólnie otwartym dla publiczności (art. 23 ust. 3 – tzw. *camcording*) ma charakter fakultatywny i w chwili obecnej nie ma planów jej wprowadzania na gruncie prawa polskiego.

Odnosząc się z kolei do przepisu ACTA dotyczącego przepadku i zniszczenia towarów naruszających prawo (art. 25 ust. 3-5), to zawarte w nim wymogi są realizowane przez odpowiednie przepisy Kodeksu karnego (art. 44 i 45 dotyczące przepadku przedmiotów pochodzących z przestępstwa i korzyści majątkowej osiągniętej z popełnionego przestępstwa), ustawy o prawie autorskim (art. 121 dotyczący przepadku przedmiotów pochodzących z przestępstwa oraz służących do jego popełnienia, a w niektórych sytuacjach określający wręcz obowiązek określenia takiego przepadku) oraz Prawa własności przemysłowej (art. 306 dotyczący przepadku materiałów, narzędzi i środków technicznych służących do popełnienia przestępstwa, który w określonych sytuacjach również jest orzekany obowiązkowo). Co prawda zarządzenie zniszczenia przedmiotów, których przepadek orzeczono, może nastąpić dopiero w postępowaniu wykonawczym i to tylko w odniesieniu do przedmiotów o nieznaczej wartości (art. 195 Kodeksu karnego wykonawczego) ale sformułowania w art. 25 ust. 3 i 4 ACTA wskazują na to, że to do państwa-strony umowy należy wybór pomiędzy przepadkiem i zniszczeniem. Natomiast konfiskata (zatrzymanie) podejrzanym towarów oraz związanych z nimi materiałów, narzędzi, dokumentacji i majątku w toku postępowania może być orzeczona na podstawie art. 217 Kodeksu postępowania karnego i dotyczy to zarówno rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie, jak i podlegających zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych i środków karnych o charakterze majątkowym.

¹⁰ W dniu 24 maja 2011 r. Komisja przyjęła projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania przepisów celnych w zakresie praw własności intelektualnej (COM(2011) 285 final), które ma zastąpić rozporządzenie 1383/2003.

Natomiast wymogi ACTA dotyczące ścigania przestępstw z urzędu (art. 26) zostały sformułowane na tyle elastycznie, że polskie przepisy, określające które przestępstwa są ścigane z urzędu (art. 9 § 1 Kodeksu postępowania karnego), a które na wniosek (art. 122 ustawy o prawie autorskim i art. 310 ust. 1 Prawa własności przemysłowej) zachowują z nimi zgodność.

Przepisy ACTA dotyczące **egzekwowania praw własności intelektualnej w środowisku cyfrowym** są zgodne z europejskim *acquis* w tym zakresie. Zawierają one przede wszystkim obowiązek objęcia procedurami cywilnymi i karnymi naruszeń praw własności intelektualnej dokonywanych w środowisku cyfrowym (art. 27 ust. 1) przy zastrzeżeniu, że nie mogą one tworzyć barier dla zgodnej z prawem działalności, w tym handlu elektronicznego, nie mogą naruszać prawa do wolności słowa, sprawiedliwego procesu i prywatności, a także konkurencyjności (art. 27 ust. 2 i 3). W prawie unijnym i polskim egzekwowanie praw w środowisku cyfrowym jest możliwe na takich samych zasadach jak w przypadku pozostałych naruszeń, przede wszystkim za sprawą postanowień dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym oraz wspomnianej już wcześniej dyrektywy 2004/48/WE. Natomiast przepis ACTA dotyczący ujawniania właścicielowi praw informacji koniecznych do zidentyfikowania konkretnego użytkownika (art. 27 ust. 4), który może budzić zastrzeżenia pod kątem jego zgodności z prawem unijnym, jest ujęty jako fakultatywny. Unijne standardy w obszarze handlu elektronicznego oraz ochrony danych osobowych i prywatności nie będą więc zmieniane, natomiast ich szczegółowe relacje z przepisami dotyczącymi egzekwowania praw własności intelektualnej są, i najprawdopodobniej jeszcze przez pewien czas będą określone głównie w oparciu o orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Dalsze przepisy ACTA w tym zakresie dotyczą ochrony technicznych zabezpieczeń utworów i przedmiotów praw pokrewnych oraz elektronicznych informacji o zarządzaniu prawami (art. 27 ust. 5-8). Ochrona ta została wprowadzona w art. 6 i 7 dyrektywy 2001/29/WE, które zostały wdrożone w art. 79 ust. 6 i 7 ustawy o prawie autorskim.

2. Ocena skutków społecznych

Przez większość czasu negocjacje w sprawie ACTA te miały charakter niejawny – ani teksty proponowanej umowy ani stanowiska poszczególnych państw nie były ujawniane opinii publicznej. Stało się to główną przyczyną powstania kontrowersji w tym obszarze i szerzeniu się pogłosek na temat treści umowy oraz w znacznym stopniu wpłynęło na negatywny odbiór społeczny prowadzonych prac. W wyniku starań podejmowanych przez państwa krytykujące brak przejrzystości negocjacji (w tym Polskę; rezolucję w tej sprawie przyjął także Parlament Europejski¹¹), w kwietniu 2010 r. podjęto decyzję o ujawnieniu tekstu negocjowanego porozumienia¹².

Nie wpłynęło to jednak na poprawę negatywnego postrzegania ACTA przez niektóre środowiska. Biorąc pod uwagę, iż w Unii Europejskiej, a w szczególności w Polsce, ACTA nie spowoduje konieczności wprowadzania zmian legislacyjnych, można domniemywać, że wyrażane sprzeciwy są raczej przejawem ogólnego braku akceptacji dla silnej ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej. Dotyczy to w szczególności Internetu,

¹¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie przejrzystości i aktualnego stanu negocjacji umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrabianymi (ACTA) (P7_TA(2010)0058).

¹² W kolejnej, wspomnianej już wcześniej rezolucji w sprawie ACTA z 24 listopada 2010 r., Parlament Europejski wyraził zadowolenie z wzrostu poziomu przejrzystości negocjacji w ich dalszej fazie (pkt F).

uznawanego przez niektóre środowiska za sferę, w której prawo do swobodnych działań użytkowników i wymiany przez nich informacji stanowi wartość nadrzędną wobec takich praw jak prawo do ochrony własności prywatnej (w tym intelektualnej). Dochodzą do tego obawy, iż ACTA może spowodować dążenie do wprowadzenia zaostrzonych środków ochrony praw własności intelektualnej w przyszłości, w tym większego zaangażowania przedsiębiorców internetowych w identyfikowanie i zwalczanie naruszeń. Należy jednak zauważyć, że dyskusja w tym zakresie toczy się niezależnie od prac nad ACTA, chociażby w ramach procesu rewizji dyrektywy 2004/48/WE¹³, oceny funkcjonowania przepisów o handlu elektronicznym¹⁴ czy postępowań prejudycjalnych przed Trybunałem Sprawiedliwości UE¹⁵.

Równocześnie, europejscy właściciele praw własności intelektualnej z zadowoleniem przyjmują rezultat negocjacji w sprawie ACTA i domagają się jej pilnego podpisania i ratyfikacji¹⁶.

3. Ocena skutków gospodarczych

Przystąpienie Unii Europejskiej do umowy ACTA, a tym samym poprawa standardów ochrony europejskich właścicieli praw własności intelektualnej poza jej granicami, przyczyni się do zmniejszenia strat spowodowanych zjawiskami piractwa i podrabiania towarów, a tym samym spowoduje pozytywne skutki dla gospodarki.

Jak stwierdziła Komisja Europejska w Komunikacie z 24 maja 2011 r. „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej – Wspieranie kreatywności i innowacji celem zapewnienia wzrostu gospodarczego, atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości produktów i usług w Europie” (COM(2011) 287 final), prawa własności intelektualnej stanowią niewątpliwie kluczowe aktywa unijnej gospodarki. W sektorach kreatywnych działa 1,4 mln europejskich małych i średnich przedsiębiorstw. Branże, których działalność opiera się na własności intelektualnej, dysponują ponadprzeciętnym potencjałem w zakresie wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy. Komisja przywołała tu „Sprawozdanie na temat europejskiej konkurencyjności w 2010 roku”, według którego w sektorach kreatywnych pracuje 3% ogółu zatrudnionych (dane za 2008 r.) i należą one do najbardziej dynamicznych sektorów w UE. W 2008 r. liczba osób zatrudnionych w tej branży w krajach UE wynosiła 6,7 mln.

W okresie 2000-2007 łączne zatrudnienie w sektorach kreatywnych rosło średnio o 3,5% rocznie, w porównaniu ze wzrostem 1% rocznie odnotowanym dla unijnej gospodarki ogółem. Większość nowych miejsc pracy w UE na przestrzeni ostatniej dekady powstała w branżach opartych na wiedzy, w których zatrudnienie wzrosło o 24%. Dla porównania, zatrudnienie w pozostałych sektorach gospodarki UE wzrosło w tym czasie o niecałe 6%.

Szacunkowe badanie przeprowadzone w 2002 r. wśród przedsiębiorstw z listy „Fortune 500” wykazało, że źródłem majątku poszczególnych spółek są w 45% - 75% prawa własności

¹³ Proces rewizji dyrektywy został wszczęty przez publikację Komunikatu Komisji z 22 grudnia 2010 r. zawierającego sprawozdanie z jej wdrożenia (COM(2010) 779 final). Więcej informacji o przebiegu konsultacji społecznych w tej sprawie na stronie http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directives_en.htm.

¹⁴ W 2010 r. Komisja przeprowadziła konsultacje społeczne w sprawie przyszłości handlu elektronicznego na rynku wewnętrznym oraz implementacji dyrektywy 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym), http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/e-commerce_en.htm.

¹⁵ Przykładem może być sprawa C-70/10 Scarlet Extended przeciwko SABAM, dotycząca możliwości nałożenia na dostawcę dostępu do Internetu przez sąd krajowy obowiązku filtrowania i blokowania in abstracto wszystkich połączeń elektronicznych w Internecie, m.in. za pomocą programów peer-to-peer.

¹⁶ Patrz przypis 1.

intelektualnej. Prawa te wspierają i chronią inwestycje w prace badawczo-rozwojowe o charakterze technicznym (1,9 % unijnego PKB w 2008 r.). Oparte na prawach autorskich sektory kreatywne (obejmujące produkcję oprogramowania i baz danych, wydawnictwa książek i prasy, muzykę i film) reprezentują 3,3 % unijnego PKB (dane za 2006 r.).¹⁷

Równocześnie Komisja zwraca uwagę, że tworzenie produktów i usług opartych na prawach własności intelektualnej może być trudne i kosztowne, natomiast ich powielanie i reprodukcja jest niezwykle tanie. Zorganizowane naruszenia praw własności intelektualnej na dużą skalę stały się powszechnym zjawiskiem i budzą zaniepokojenie na całym świecie. Według szacunków OECD z 2009 r. wartość międzynarodowego handlu towarami podrobionymi i pirackimi wzrosła z niewiele ponad 100 mld USD w roku 2000 do 250 mld USD w roku 2007. Według OECD wolumen ten przewyższa krajowy PKB około 150 gospodarek. Opublikowane przez Komisję Europejską dane dotyczące działalności organów celnych państw członkowskich wskazują, że liczba zarejestrowanych spraw dotyczących towarów, w przypadku których zachodziło podejrzenie naruszenia praw własności intelektualnej, wzrosła z 26 704 w roku 2005 do 43 572 w roku 2009, czyli o około 60 % w przeciągu pięciu lat.

Działalność podmiotów dopuszczających się tych naruszeń sprawia, że twórcy z UE zostają pozbawieni odpowiedniego wynagrodzenia, powstają bariery dla innowacji, zmniejszona zostaje konkurencyjność, likwidowane są miejsca pracy, maleją dochody budżetów publicznych, a nawet potencjalnie zagrożone jest zdrowie i bezpieczeństwo europejskich obywateli. W badaniu przeprowadzonym przez *Centre for Economics and Business Research* (CEBR) podkreślono, że spowodowane przez podrabianie i piractwo straty mogą prowadzić do obniżenia unijnego PKB o 8 mld EUR rocznie. Podrabianie przynosi również ogromne zyski grupom zajmującym się przestępczością zorganizowaną i zakłóca rynek wewnętrzny poprzez zachęcanie do nielegalnych praktyk w ramach działalności gospodarczej.¹⁸

4. Ocena skutków finansowych

Przystąpienie Unii Europejskiej do umowy ACTA nie spowoduje dla Polski bezpośrednich skutków finansowych.

VI. WNIOSKI

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej będzie dążyć do podpisania ACTA przez Unię Europejską jeszcze w 2011 r., podczas polskiego przewodnictwa w Radzie UE.

Równocześnie, konieczne jest przeprowadzenie procedury wyrażenia przez Radę Ministrów zgody na podpisanie umowy ACTA w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁷ Komunikat „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej...”, str. 6.

¹⁸ Komunikat „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej...”, str. 21.